

REGIONALNI I LOKALNI PUTEVI NA KOSOVU EKOLOŠKA I SOCIJALNA PROCENA

Okvir za akviziciju zemljišta

Republika Kosovo
Ministarstvo za infrastrukturu

Finalni dokument
05. januar 2016.

REGIONALNI I LOKALNI PUTEVI NA KOSOVU EKOLOŠKA I SOCIJALNA PROCENA

Okvir za akviziciju zemljišta

Projekat:	Regionalni i lokalni putevi na Kosovu – Ekološka i socijalna procena
Izveštaj:	Okvir za akviziciju zemljišta
Pripremio:	Ministarstvo za infrastrukturu
Finansira:	Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD)
Konsultant:	Enova d.o.o. Sarajevo

Sadržaj

1	UVOD.....	4
1.1	OPIS I KONTEKST PROJEKTA	4
1.2	OPSEG DOKUMENTA	4
2	ZAKONSKI I INSTITUCIONALNI OKVIR ZA NABAVLJANJE ZEMLJIŠTA.....	5
2.1	– OKVIR ZA NABAVKU ZEMLJIŠTA NA KOSOVU	5
2.1	ZAKONSKI OKVIR ZA AKVIZICIJU ZEMLJIŠTA NA KOSOVU	5
2.2	OSTALO ODGOVARAJUĆE ZAKONODAVSTVO NA KOSOVU	8
2.3	VAŽEĆA POLITIKA EBRD.....	8
2.4	JAZOVI I REŠENJA	9
3	UTICAJ PROJEKTA.....	11
3.1	VRSTE GUBITAKA KOJI SE OČEKUJU TOKOM IMPLEMENTACIJE PROJEKTA	11
3.2	TREKUTNI STATUS PROJEKTA I PLANIRANI PROCES EKSPROPRIJACIJE.....	11
4	KLJUČNI PRINCIPI I PITANJA AKVIZICIJE / NADOKNADE.....	13
5	PRAVA NA NAKNADU	15
6	OBJAVLJIVANJE INFORMACIJA I JAVNE KONSULTACIJE.....	16
7	IMPLEMENTACIJA LAF	18
7.1	ODGOVORNOSTI ZA IMPLEMENTACIJU.....	18
7.2	TROŠKOVI	18
7.3	PRAĆENJE I NADGLEDANJE I PODNOŠENJE IZVEŠTAJA.....	18
8	MEHANIZAM ZA PRITUŽBE I ŽALBE	20
	DODATAK 1: UZORAK ZA LAP U OSNOVNIM CRTAMA.....	21
	DODATAK 2: GRAFIČKI PRIKAZ OBRADJE ŽALBE	22
	DODATAK 3: OBRAZAC ZA PODNOŠENJE ŽALBE GRAĐANA.....	23

1 UVOD

1.1 Opis i kontekst projekta

Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) razmatra pružanje finansijske podrške Ministarstvu za infrastrukturu Kosova (Ministarstvu) kao pomoć za radove na poboljšanju nacionalne putne mreže u okviru projekta „Kosovo – projekat za regionalne i lokalne puteve“ (Projekat).

Projekat obuhvata **proširenje na četiri trake ulaznih/izlaznih puteva u opštinama Gnjilane, Uroševac i Prizren**, i rehabilitaciju **deonice puta Klokot - Gnjilane**. Ove deonice se smatraju prioriternim projektima shodno *Multimodalnoj strategiji za transport (2012-2021)* i *Akcionom planu (2012-2016)* Kosova.

Deonica N25-2 prilaznog puta Gnjilanu je glavni ulazni put u opštinu Gnjilane iz pravca glavnog grada, Prištine, a i najbrža veza sa auto-putem A1 u Republici Srbiji. Ova deonica predstavlja granu glavne nacionalne i regionalne mreže kosovskih puteva.

Deonica N2 prilaznog puta za Uroševac predstavlja najbržu vezu iz smera glavnog grada, Prištine, preko opštine Uroševac za Skoplje u Makedoniji. Ovo bi trebalo da bude tranzitni put za budući at-put Priština – Skoplje, R6, koji se trenutno gradi, a završetak radova se očekuje u 2018.

Deonica R107 prilaznog puta za Prizren je važan prilazni put za opštinu Prizren iz smera Đakovice, i služi kao važna veza između važnijih gradova na Kosovu.

Deonica N 25 - 3 Klokot – Gnjilane, rekonstrukcija asfalta na kolovozu sa početkom na raskrsnici iz Klokota ka nacionalnom putu N 25 - 3 i završetkom na zaobilaznici u Gnjilanu. Ovo ima priličan značaj za povezivanje opština Gnjilane, Parteš, Klokot i Uroševac.

Detaljnije informacije o opsegu i koristima od projekta, o predviđenom uticaju na životnu sredinu i socijalnim uticajima, kao i o planiranim merama za ublažavanje posledica i za nadgledanje, dostupne su u ne-tehničkom rezimeu koji je javno objavljen u okviru projekta, kao deo paketa za objavljivanje.

1.2 Opseg dokumenta

Ministarstvo za infrastrukturu Kosova (Ministarstvo), kao agencija za implementaciju projekta, pripremiло je ovaj **Okvir za pribavljanje zemljišta (LAF) sa ciljem da se u osnovnim crtama označe generalni principi, procedure i okviri nadležnosti i prava** u pogledu potencijalnih uticaja uzimanja zemljišta koje je potrebno za projekat, u skladu sa važećim zakonima na Kosovu i uslovima EBRD-a, naročito uslovima EBRD.a u ezi sa učinkom (PR) 5 Ekološke i socijalne politike EBRD (2014)¹: *Nabavka zemljišta, nedobrovoljno rasljavanje i ekonomsko razmeštanje*.

Ovaj okvir (LAF) služi kao osnova za izradu detaljnih Planova za nabavljanje zemljišta (LAP) za projekat, što će biti izrađeno kada budu poznati tačna priroda i dimenzije zemljišta za nabavku ili ograničenja za korišćenje zemljišta nakon izrade studija o eksproprijaciji, što lokalno zakonodavstvo zahteva (do aprila 2016. godine, sudeći po sadašnjim procenama). Planovi će pružiti preciznije detalje o ljudima koji su pogođeni ovim projektom, kao i o kriterijumima kvalifikovanosti i procedurama koje je potrebno ispoštovati i primenjivati za projekat u skladu sa ovim LAF i u saglasnosti sa EBRD PR5.

Uzorak prileženih osnovnih crta opisa za LAP dostavljen je u Dodatku 1 ovog dokumenta.

¹ Celokupan tekst ove Politike dostupan je na: <http://www.ebrd.com/news/publications/policies/environmental-and-social-policy-esp.html>

2 Zakonski i institucionalni okvir za nabavljanje zemljišta

2.1 – Okvir za nabavku zemljišta na Kosovu

Eksproprijacija zemljišta i raseljavanje na Kosovu mogu da izvršavaju administrativni organi („ovlašćeni organi za eksproprijaciju“) na dva nivoa:

1. **Opštine** (u slučajevima kada dotično zemljište leži u celini unutar granica opštine): predsednici opština ili bilo koje zaduženo opštinsko telo u ime opštine,
2. **Vlada Kosova** (u slučajevima kada dotično zemljište leži na teritoriji dve ili više opština): Ministarstvo za životnu sredinu i prostorno planiranje služi kao autoritet za eksproprijaciju u ime svih organa sa centralnog nivoa.

Ostale ključne institucije koje su uključene u proces eksproprijacije su sledeće:

- **Kancelarija za procenu vrednosti nepokretne imovine (u okviru Odeljenja za porez na imovinu) u Ministarstvu finansija**, jedini javni organ nadležan za procenu vrednosti bilo koje nepokretne imovine koja podleže eksproprijaciji od strane bilo kojeg organa za eksproprijaciju (opština ili vlada).
- **Kosovska katastarska agencija (KKA)**, najviši autoritet za katastar, geodeziju i kartografiju na Kosovu, odgovoran za sveukupnu administraciju kompjuterizovanog *Registra prava na nepokretnoj imovini na Kosovu*.
- **Opštinske službe za katastar**, od kojih se očekuje da registruju (u *Registru prava na nepokretnoj imovini*) konačne odluke o eksproprijaciji nepokretne imovine (podnosi ih organ za eksproprijaciju), kako bi se sprečilo da vlasnici ili imaoци interesa prenesu ili ovlaste bilo koju treću stranu u vezi sa vlasništvom ili drugim pravima ili interesima u pogledu predmetne imovine, i da obavljaju bilo kakve građevinske radove na predmetnoj imovini.

2.1 Zakonski okvir za akviziciju zemljišta na Kosovu

Ustav Republike Kosovo

Ustav zabranjuje arbitrarno (samovoljno) lišavanje imovine (čl. 46) – organi vlasti mogu izvršiti eksproprijaciju imovine samo kada je ta eksproprijacija odobrena zakonom, zatim ako je neophodna ili prikladna za ostvarenje javne svrhe ili promovisanja javnog interesa, i ako je praćena odredbom o neposrednoj i adekvatnoj nadoknadi za lica čija imovina je uzeta eksproprijacijom.

Zakon o eksproprijaciji nepokretne imovine

Procedura eksproprijacije zemljišta i raseljavanja na Kosovu prevashodno je regulisana *Zakonom o eksproprijaciji nepokretne imovine br. 03/L-139* usvojenim 2009. godine, izmenjenim i dopunjenim *Zakonom o eksproprijaciji nepokretne imovine br. 03/L-205*. Zakon postavlja osnovne crte procedure, uključujući ovde i pravne lekove radi zaštite pojedinaca od nesrazmernog uplitanja u prava na nepokretnoj imovini.²

² Prema Zakonu, u nepokretnu imovinu spada sledeće: (i) zemljište (ii) zgrade ili specifični delovi zgrada koji su sagrađeni na, iznad ili ispod površine zemljišta (iii) bilo koji objekti i dodatni delovi koji su za stalno dodati zemljištu ili zgradi i koji ne mogu, bez neracionalnog i ekonomski neisplativog napora, biti uklonjeni, i (iv) sve voćke koje su se nalazile na pomenutom zemljištu.

Ključne odredbe ovog Zakona koje su relevantne za projekat mogu se sumirati na sledeći način:

- **Javni interes:** Eksproprijacija se može obaviti tek nakon što budu zadovoljeni sledeći uslovi:
 - (i) Eksproprijacija se direktno odnosi na ostvarenje legitimne javne svrhe;
 - (ii) Legitimna javna svrha se praktično ne može ostvariti bez eksproprijacije;
 - (iii) Javne beneficije koje se mogu izvući iz eksproprijacije prevazilaze interese koji bi ovim bili negativno pogođeni;
 - (iv) Izbor imovine koju je potrebno pribaviti eksproprijacijom nije izvršen zbog, ili radi održanja, bilo kakve diskriminatorske svrhe ili cilja; i
 - (v) Organ za eksproprijaciju se pridržava svih važećih odredaba Zakona.

- **Pokretanje postupka eksproprijacije – prijava za eksproprijaciju:** Postupak može da pokrene sam organ za eksproprijaciju, ili se to može učiniti putem zahteva za eksproprijaciju koji se podnosi nadležnom organu za eksproprijaciju. Zahtev sadrži sve neophodne podatke o nosiocu imovinskih prava i dotičnoj imovini, što prate određeni dokumenti kao što su posedovni listovi, katastarski, prostorni ili urbanistički planovi, kao i dokaz da su na raspolaganju ili će biti na raspolaganju dovoljna finansijska sredstva za blagovremenu isplatu nadoknade.
Nakon prijema zahteva, organ za eksproprijaciju razmatra zahtev i može usvojiti ili odbaciti prijavu, u celini ili delimično.
U slučaju da usvoji, organ za eksproprijaciju šalje kopiju zahteva i svih priloženih dokumenata Kancelariji za procenu vrednosti nepokretne imovine, te obaveštava identifikovane nosioce imovinskih prava. Odluka o usvajanju se objavljuje u Službenom listu i u dnevnim listovima na Kosovu, a objavljivanje se ponavlja nakon 7 do 10 dana, za čim sledi 10-dnevni period tokom kojeg zainteresovane stranke imaju pravo da organu za eksproprijaciju podnesu pisane komentare. Nakon objavljivanja, od organa za eksproprijaciju se očekuje da održi javnu raspravu u roku od 15 dana u svakoj opštini gde je locirana imovina koja podleže eksproprijaciji.

- **Preliminarna odluka o legitimitetu predložene eksproprijacije:** Nakon razmatranja pisanih komentara i drugih iskazanih pitanja na javnoj raspravi, organ za eksproprijaciju usvaja Preliminarnu odluku u roku od 30 dana. Organ može da odbije eksproprijaciju na osnovu ovakvih komentara i prigovora, i u slučaju da utvrdi da predložena eksproprijacija ne ispunjava zakonske uslove. Preliminarna odluka se objavljuje u Službenom listu Kosova i u dnevnim listovima.

- **Konačna odluka o eksproprijaciji:** Organ za eksproprijaciju usvaja konačnu odluku kojom se odobrava ili odbija zahtev, unutar 12-mesečnog perioda nakon što Preliminarna odluka stupi na snagu. Konačna odluka se objavljuje u Službenom listu Kosova i u dnevnim novinama. Konačna odluka ne može da se usvoji u slučaju kada postoje žalbe protiv Preliminarne odluke koje još uvek nisu rešene pred sudom.

- **Naknada (kompenzacija):** Naknada je regulisana i *Zakonom o eksproprijaciji nepokretne imovine i Administrativnim uputstvom o usvajanju tehničkih metoda za procenu vrednosti nepokretne imovine i kriterijuma za izračunavanje iznosa naknade za eksproprijisanu imovinu i štete u vezi sa eksproprijacijom*, br. 02/2015, usvojenim 2015. godine u Ministarstvu finansija na osnovu Zakona. Prema zakonu, naknada se isplaćuje na osnovu *tržišne vrednosti* imovine³, uključujući i njene dodatne delove i plodove, plus bilo kakve *direktne štete* koje je moguće prikazati, a koje su nastale zbog eksproprijacije. Naknada se isplaćuje u gotovini⁴, i obuhvata iznos koji je utvrđen u Konačnoj odluci

³ Tržišna vrednost se definiše na sledeći način: „Cena koju je kupac voljan da plati, a prodavac da prihvati za nepokretnost u zvaničnoj transakciji, gde niko od njih nije obavezan da deluje pod prinudom i ne postoji odnos između stranaka zasnovan na krvnom srodstvu, braku, zajedničkom vlasništvu ili poslovnoj povezanosti”

⁴ Naknada u robi ili uslugama u smislu zemlja-za-zemlju (ili kombinacija nadoknade u robi i u novcu) vrši se isključivo u slučajevima gde je Vlada organ za eksproprijaciju, a eksproprijacijom se uzima više od 20 parcela nepokretne imovine, ukoliko se sa ovim saglase vlasnici predmetne imovine.

Kosovski regionalni i lokalni putevi – Ekološka i socijalna procena
Okvir za akviziciju zemljišta

plus kamata na taj iznos koja je nakupljena između efektivnog datuma Konačne odluke i datuma isplate.

Ne važe niti se primenjuju bilo kakve naplate za vlasništvo ili druga prava na nepokretnoj imovini pogođenih lica sve dok Konačna odluka ne stupi na snagu, i dok se ne plati iznos naknade utvrđen Konačnom odlukom. Tek nakon što se ispune pomenuti uslovi, imovina se registruje na ime opštine.

- **Procena vrednosti imovine:** Kancelarija za procenu vrednosti nepokretne imovine zadužena je za utvrđivanje vrednosti nepokretnosti u procesu eksproprijacije, na osnovu gore pomenutog *Administrativnog uputstva* koje uređuje detaljnu metodologiju za izračunavanje naknade koju je potrebno platiti za oduzeto zemljište i eventualne štete nastale zbog eksproprijacije. Tokom postupka procene vrednosti, vlasnici i nosioci interesa imaju pravo da podnesu u pisanoj formi sopstvene poglede u vezi sa procenom vrednosti koju obavlja ova kancelarija, kao i da pred sudom podnesu prigovor na konačne odluke o proceni vrednosti od strane kancelarije.
- **Krajnji datum:** *Zakon* precizno predviđa da sledeće stavke budu izuzete iz iznosa za isplatu naknade:
 - Cena ili vrednost bilo kakvih popravki na imovini, objekata koji su sagrađeni ili uvećani na imovini, ili stabala i useva posađenih na imovini nakon datuma kada je odluka o prihvaćanju zahteva za nastavak procesa eksproprijacije (a koja se donosi pre Preliminarne odluke) objavljena u Službenom listu;
 - Bilo kakve promene u tržišnoj vrednosti imovine koje su se pojavile bilo nakon datuma usvajanja odluke o odobravanju pripremnih aktivnosti za datu imovinu, ili nakon datuma inicijalnog podnošenja prijave za eksproprijaciju, šta god od ovoga je nastupilo ranije;
 - Bilo koje druge promene u tržišnoj vrednosti imovine pre pokretanja procedure eksproprijacije, ukoliko se ove promene mogu prikazati kao takve da se mogu pripisati ceni ili tržišnim manipulacijama ili spekulacijama od strane lica (ili njihovih rođaka ili poslovnih partnera) koja su posedovala informacije o predstojećoj ili potencijalnoj eksproprijaciji predmetne imovine.
- **Upravljanje žalbama:** Žalbe koje je utvrdio *Zakon* su sledeće: (i) žalbe kojima se prigovara na Preliminarnu odluku po pitanju legitimiteta predložene eksproprijacije, (ii) žalbe kojima se prigovara na prikladnost iznosa naknade, (iii) žalbe u vezi sa nadoknadom štete proistekle iz delimične eksproprijacije; (iv) žalbe kojima se prigovara na legitimitet Odluke o privremenom korišćenju imovine.

Kosovski regionalni i lokalni putevi – Ekološka i socijalna procena
Okvir za akviziciju zemljišta

2.2 Ostalo odgovarajuće zakonodavstvo na Kosovu

Ostali zakoni koji su relevantni za uslove za sticanje zemljišta za projekat sumirani su u tabeli 1 dole.

Tabela 1. Pregled zakona relevantnih za projekat

ZAKON	REZIME I KLJUČNE TAČKE
<i>Zakon o imovini i ostalim stvarnim pravima br. 03/L-154 od 15. jula 2009.</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uređuje stvaranje, sadržaj, prenos, zaštitu i ukidanje stvarnih prava kao što su vlasništvo, ograničena stvarna prava, posed, stvarna prava obezbeđenja i stvarna prava korišćenja ▪ Navodi da vlasništvo i druga stvarna prava mogu biti ograničeni ili oduzeti protiv volje zakonitih posjednika jedino u skladu sa uslovima i procedurama kako je definisano važećim zakonima
<i>Zakon br. 04/L-020 o izmenama i dopunama Zakona o zaštiti i promovisanju prava zajednica i njihovih pripadnika na Kosovu br. 03/L-047 od 21. decembra 2011.</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Definiše kosovske zajednice i njihova specijalna prava u pogledu njihovog identiteta, religije, obrazovanja, upotrebe jezika, kulture, zdravlja, medija, ekonomskih i socijalnih mogućnosti, kao i njihove političke zastupljenosti u svim državnim mehanizmima ▪ Pruža mere za zaštitu kulturnog i verskog nasleđa, programe javnog zapošljavanja, naročito za zajednice Roma, Aškalija i Egipćana, obrazovanje na njihovom jeziku, itd.
<i>Zakon o upotrebi jezika br. 02/L-37 od 21. oktobra 2006.</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reguliše upotrebu službenih jezika, kao i jezika zajednica čiji maternji jezik nije jedan od službenih jezika, u kosovskim institucijama i drugim javnim organizacijama i preduzećima ▪ Dodeljuje ravnopravan status albanskom i srpskom jeziku kao zvaničnim jezicima na Kosovu ▪ Pruža pravo svim zajednicama na Kosovu da očuvaju, održavaju i promovišu svoj jezički identitet
<i>Zakon protiv diskriminacije br. 2004/3 od 20. avgusta 2004.</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ima za cilj prevenciju i borbu protiv svih oblika diskriminacije u javnom i privatnom sektoru, i promoviše delotvornu ravnopravnost u tretiranju ▪ Ovlašćuje administrativne organe i sudove da odlučuju o slučajevima navodne diskriminacije, uključujući i pravo Institucije Ombudsmana da prima i istražuje žalbe zasnovane na diskriminaciji
<i>Zakon ravnopravnosti polova br. 2004/2 od 7. juna 2004.</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ima za cilj da stvori uslove i prilike za ravnopravnost polova kao temeljnu vrednost, preko politika i programa koji pružaju podršku sveukupnom ravnopravnom razvoju i učestvovanju i muškaraca i žena u političkom, privrednom, kulturnom i društvenom životu
<i>Zakon o prostornom planiranju br. 04/L-174 od 19. avgusta 2013.</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utvrđuje osnovne principe prostornog planiranja, metodologiju prostornog razvoja i uredaba, kao i odgovornosti administrativnih organa na centralnom i lokalnom nivou za izradu i izvršenje dokumenata prostornog planiranja
<i>Zakon o gradnji br. 04/L-110 od 19. juna 2012.</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reguliše postupak izdavanja građevinskih dozvola, poštovanje uslova iz građevinskih dozvola, izdavanje potvrda o posedu, dizajn, gradnju, rekonstrukciju, rušenje, profesionalni nadzor, građevinsku inspekciju

2.3 Važeća politika EBRD

EBRD sprovodi svoju Ekološku i socijalnu politiku (2014.) za ovaj projekat. Pribavljanje zemljišta, nedobrovoljno raseljavanje i ekonomsko razmeštanje pokriveni su Uslovima učinka (UU-PR) 5 iz Politike. Primena ovog PR pruža podršku i dosledna je univerzalnom poštovanju i pridržavanju ljudskih prava i sloboda,

Kosovski regionalni i lokalni putevi – Ekološka i socijalna procena
Okvir za akviziciju zemljišta

a preciznije pravu na adekvatno rešavanje stambenog pitanja i kontinuirano poboljšanje uslova za život. **Glavni zahtevi PR 5** su sledeći:

- Podstiču se i ohrabruju dogovorena poravnanja kako bi se pomoglo da se izbegne eksproprijacija i eliminiše potreba za korišćenje vladinog autoriteta radi prinudnog raseljavanja ljudi;
- Potrebno je razmotriti sve alternativne izvodljive projektne dizajne kako bi se izbeglo ili makar svelo na minimum fizičko i/ili ekonomsko raseljavanje, uz postavljanje ravnoteže ekoloških, socijalnih i ekonomskih troškova i dobiti;
- Pogođena lica moraju se konsultovati i biti uključena još od najranijih faza i tokom svih aktivnosti raseljavanja kako bi se olakšalo njihovo blagovremeno i dobro informisano učestvovanje u procesima odlučivanja koji se bave raseljavanjem;
- Društveno ekonomska procena na nivou osnovne linije za ljude koji su pogođeni projektom, uključujući i uticaje koji su povezani sa uzimanjem zemljišta i ograničenjima za korišćenje zemljišta, kao i detaljni popis, moraju se izvršiti za svaki projekat;
- Sva raseljena lica iz zajednice dobiće ponudu za nadoknadu za izgubljenu imovinu po punoj ceni zamene, kao i drugu pomoć sa svrhom ponovnog uspostavljanja, i potencijalnog poboljšanja, standarda njihovog života i/ili prihoda domaćinstva na nivou pre raseljavanja;
- Potrebno je uspostaviti delotvoran mehanizam za žalbe što je ranije moguće kako bi se blagovremeno dobila i rešavala specifična pitanja u vezi sa naknadom i preseljenjem koja postavljaju raseljena lica i/ili pripadnici domaćih zajednica;
- Proces preseljenja i ponovnog uspostavljanja procesa stvaranja prihoda za domaćinstva biće praćeni uz učestvovanje ključnih aktera, kao što su pogođene zajednice.

2.4 Jazovi i rešenja

Jazovi i rešenja u vezi sa projektom koji se rešavaju preko ovog LAF sumirani su u tabeli 2 dole

Tabela 2. Rezime jazova i rešenja relevantnih za projekat

Pitanje	Odredbe kosovskog Zakona o eksproprijaciji nepokretne imovine	Uslovi EBRD	Preduzete mere kako bi se premostile praznine
Izbegavanje ili svođenje na minimum raseljavanja	Nema odredaba o izbegavanju ili svođenju raseljavanja na minimum	Razmatranje izvodljivih alternativnih dizajna projekata radi izbegavanja ili makar svođenja na minimum fizičkog i/ili ekonomskog raseljavanja, dok se istovremeno uspostavlja ravnoteža ekoloških, socijalnih i finansijskih troškova i dobiti	Projekat će omogućiti uzimanje u obzir mikro-preuređivanja radi izbegavanja akvizicije zemljišta gde god je to moguće, u skladu sa Ključnim principima akvizicije zemljišta/nadoknade, utvrđenim u ovom LAF.
Planiranje i sprovođenje raseljavanja	Zahteva samo studiju o eksproprijaciji kao osnovni prag, bez izričitih uslova u vezi sa društveno ekonomskim ispitivanjima ili izradom planova za raseljavanje	Popis i društveno ekonomska procena na nivou osnovne linije moraju se izvršiti kako bi se identifikovala lica koja će biti raseljena i kako bi se utvrdilo ko će biti kvalifikovan za nadoknadu i pomoć, a akcioni plan za raseljavanje mora biti pripremljen i izvršen	Detaljni planovi akvizicije zemljišta (LAP) biće izrađeni za projekat kada bude poznata precizna priroda i veličina zemljišta za akviziciju i ograničenja za korišćenje zemljišta u vezi sa projektom, tj. nakon izrade studija o eksproprijaciji koje se zahtevaju lokalnim zakonima (do aprila 2016, prema trenutnim procenama), i biće izvršeni detaljni popis i društveno ekonomsko istraživanje.
Dogovorena poravnanja	Niti zahteva, niti ohrabruje dogovorena poravnanja	Ohrabruje dogovorena poravnanja kako bi se	Dogovorena poravnanja biće izvršena gde god je to moguće,

Kosovski regionalni i lokalni putevi – Ekološka i socijalna procena
Okvir za akviziciju zemljišta

Pitanje	Odredbe kosovskog Zakona o eksproprijaciji nepokretne imovine	Uslovi EBRD	Preduzete mere kako bi se premostile praznine
		pomoglo da se izbegne eksproprijacija i eliminiše potreba za upotrebom vladinog autoriteta radi prinudnog raseljavanja ljudi	čak i pre nego što se pokrene proces eksproprijacije, u skladu sa Ključnim principima akvizicije zemljišta/nadoknade, utvrđenim u ovom LAF.
Davanje nadoknade u vrednosti zamene	Nadoknada se plaća na osnov tržišne vrednosti imovine	Nadoknada treba da se isplati u punoj vrednosti zamene, koja se obično izračunava kao tržišna vrednost imovine plus troškovi prenosa koji su u vezi sa predmetnom imovinom (porezi i dažbine za registraciju i prenos)	Ljudi koji su pogođeni definitivnim gubitkom zemljišnih parcela dobiće naknadu u punoj vrednosti zamene
Krajnji datum	Postavlja odredbe za krajnji datum, ali ne zahteva da ovaj datum bude čvrsto dokumentovan i distribuiran na čitavoj oblasti koju projekat pokriva	Pojedinci koji se dosele u oblast obuhvaćenu projektom posle krajnjeg datuma neće imati pravo na naknadu ili druge vrste pomoći. Informacije u vezi sa krajnjim datumom biće dobro potkrepljene i distribuirane na čitavoj oblasti koju projekat pokriva.	Krajnji datum će biti objavljen i javno distribuiran u medijima i na javnim skupovima sa zainteresovanim zajednicama, u skladu sa Ključnim principima akvizicije zemljišta/nadoknade, utvrđenim u ovom LAF.
Ranjive osobe i grupe	Nema specijalnih mera koje se odnose na ranjive grupe	Potrebno je posvetiti posebnu pažnju ranjivim grupama	Ranjive osobe će biti identifikovane i prikladne mere će biti uključene u LAP. Pristup informacijama i pomoći za ranjive osobe olakšaće Ministarstvo shodno njihovim specifičnim potrebama, uz podršku opštinskih službi zaduženih za socijalnu brigu, raseljena lica i izbeglice.
Mehanizam za žalbe	Vlasnici ili nosioci interesa imaju pravo da podnose žalbe u različitim fazama procesa i da podnose pisane komentare organu za eksproprijaciju tokom procesa konsultacija, ali ne postoji zahtev za postojanje mehanizma za žalbe koji se specifično odnosi na projekat.	Mehanizam za žalbe koji se specifično odnosi na projekat mora se uspostaviti što je moguće ranije u procesu, kako bi se primali i blagovremeno rešavali specifični prigovori u vezi sa nadoknadom i preseljenjem koje podnose raseljena lica i/ili pripadnici zajednice domaćina.	Postupak žalbe utvrđuje se preko Plana angažovanja aktera (SEP) i uvršten je u ovaj LAF, a implementiraće ga Ministarstvo.
Praćenje i nadgledanje izvršenja raseljavanja	Nema odredaba	Aranžmani za nadgledanje preseljavanja moraju se definisati u planu raseljavanja	Nadgledanje će vršiti Ministarstvo, kao što je definisano u ovom LAF.

3 Uticaj projekta

3.1 Vrste gubitaka koji se očekuju tokom implementacije projekta

Očekuje se da projekat obuhvati i konačno uzimanje zemljišta u svrhu izgradnje pristupnih puteva, kružnih tokova i nadvožnjaka samo u opštini Gnjilane.

Tokom izrade ovog LAF, opština Gnjilane iznela je okvirne podatke o procenjenom obimu akvizicije zemljišta, vrsti zemljišta koje će biti uzeto, kao i spisak vlasnika. Međutim, precizne informacije o tačnom obimu akvizicije zemljišta biće na raspolaganju tek nakon izrade studije o eksproprijaciji, kao što se zahteva *Zakonom o eksproprijaciji nepokretne imovine*.

Prema početnim procenama, **11 zemljišnih parcela u privatnom vlasništvu biće obuhvaćeno akvizicijom zemljišta za stalno** (u vlasništvu ukupno 10 ljudi⁵). Ove zemljišne parcele su kategorisane kao građevinsko zemljište u skladu sa Urbanističkim regulatornim planom za oblast koji takođe obuhvata i prilazni put za Gnjilane. Ukupna površina zemljišta koje je potrebno pribaviti iznosi 4142 m².

Akvizicija zemljišta će uglavnom pogoditi jedan deo ovih zemljišnih parcela (od 11 parcela, samo 3 će biti ekspropisano u celini, dok će preostalih 8 biti ekspropisano delimično), pošto postojeći pojas nacionalnih puteva pruža dovoljno površine za proširenje. Parcele koje je potrebno pribaviti su uglavnom deo većih zemljišnih poseda koji se koriste i u stambene i u privredne svrhe (zgrade koje su izgrađene na preostalim delovima parcela – koje neće biti ekspropisane – uglavnom predstavljaju kombinovane stambene i komercijalne strukture sa nižim etažama kao što su podrum i prizemlje koje se koriste u poslovne svrhe, a gornji spratovi, prvi i drugi, za stanovanje). Međutim, ne očekuju se nikakva ekonomska raseljavanja niti gubitak prihoda ni bilo koji drugi oblik gubitaka, pošto niti jedan od identifikovanih vlasnika neće ostati bez zemlje.

Ne očekuje se nikakvo fizičko raseljavanje pošto ne postoje (niti legalne niti nelegalne) građevine na zemljištu koje će biti oduzeto.

Zemljišne parcele se ne koriste ni za kakve poljoprivredne svrhe, te stoga neće biti pogođeni usevi, stabla ili bilo kakva poljoprivredna infrastruktura.

Verovatno će **biti neophodno da se privremeno zauzme privatno zemljište u svrhe gradnje pristupnih puteva i za smeštaj ljudstva, mašina i materijala** tokom obavljanja građevinskih radova. Ove parcele biće identifikovane nakon završetka glavnog dizajna projekta, koji je trenutno u postupku revizije u odeljenjima ministarstva i u spoljnoj kompaniji za dizajn.

Nisu identifikovane nikakve određene ranjive grupe ili lica tokom terenskih poseta oblasti za projekat.

Detaljne informacije o pogođenim ljudima i imovini biće dostavljene u LAP nakon što se izvrše detaljni popis i društveno ekonomsko istraživanje.

3.2 Trenutni status projekta i planirani proces eksproprijacije

Aktivnosti eksproprijacije za prilazne puteve za Uroševac i Prizren, kao i za deonicu Klokot – Gnjilane su završene, kako je prikazano dole u tabeli 3. Većina eksproprijacije obavljena je u vremenima Jugoslavije, a manji deo eksproprijacije u opštini Prizren obavljen je 2012. u punoj saglasnosti sa *Zakonom o eksproprijaciji nepokretne imovine*. Aktivnosti akvizicije zemljišta u opštini Gnjilane još uvek nisu započete.

Kosovski regionalni i lokalni putevi – Ekološka i socijalna procena
Okvir za akviziciju zemljišta

Autoritet koji je odgovoran za proces eksproprijacije biće Opština Gnjilane, dok će korisnik eksproprijacije biti Ministarstvo kao ključna institucija koja je zadužena za implementaciju projekta. Kao što je objašnjeno u prethodnim odeljcima ovog LAF, opštine služe kao autoritet za eksproprijaciju u slučajevima kada predmetna imovina leži u celosti unutar granica teritorije opštine.

Opština će pokrenuti postupke eksproprijacije i koordinisaće rad sa Kancelarijom za procenu vrednosti nepokretne imovine (u okviru Odeljenja za porez na imovinu) u Ministarstvu finansija, kao jedinim javnim organom nadležnim za procenjivanje vrednosti bilo koje nepokretne imovine koja je predmet eksproprijacije. Kancelarija može da angažuje i druge eksperte i da osniva odbore za inspekciju i pomoć u proceni vrednosti imovine, na osnovu zakonske tenderske procedure.

Preuzeto zemljište biće registrovano na ime opštine, a Ministarstvo će dobiti prava korišćenja na stečenim zemljišnim parcelama.

Informacije koje su dole izložene za svaku deonicu predstavljaju procene zasnovane na preliminarnim podacima koje su dostavile odgovarajuće opštine za oblasti potencijalne eksproprijacije, pogođene vlasnike, itd., detaljne dizajne projekata za puteve i zapažanja sa terenskih poseta koje su obavljene tokom izrade ovog LAF.

Tabela 3. Status aktivnosti eksproprijacije po deonicama

Opština	Status aktivnosti i eksproprijacije	Opis
Opština Gnjilane	Nije još uvek pokrenuto; Početak se očekuje u prvom kvartalu 2016.	Proces eksproprijacije još uvek nije započet, a studija o eksproprijaciji nije napisana. Prema prvim procenama, biće pogođeno 11 zemljišnih parcela. Ne očekuje se ni fizičko ni ekonomsko raseljavanje. Tačan broj zemljišnih parcela za eksproprijaciju biće poznat nakon izrade studije o eksproprijaciji.
Opština Uroševac	Eksproprijacija završena	Proces eksproprijacije je završen u vremenu Jugoslavije, i nema potrebe za dodatnom akvizicijom zemljišta.
Opština Prizren	Eksproprijacija završena	Proces eksproprijacije je delimično završen u vremenu Jugoslavije, a delom 2012. godine od Vlade Kosova.
Klokot – Gnjilane	Eksproprijacija završena	Proces eksproprijacije je završen u vremenu Jugoslavije, i nema potrebe za dodatnom akvizicijom zemljišta.

⁵ Neke zemljišne parcele su u vlasništvu više ljudi, a neki vlasnici poseduju više parcela.

4 Ključni principi i pitanja akvizicije / nadoknade

Ministarstvo za infrastrukturu Kosova prihvatilo je sledeće principe za akviziciju zemljišta i nadoknade, i pridržavaće ih se tokom implementacije projekta:

1. **Akvizicija zemljišta će se sprovesti u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji nepokretne imovine na Kosovu, Ekološkom i socijalnom politikom EBRD 2014. i njenim Uslovima učinka 5 (akvizicija zemljišta, nedobrovoljno raseljavanje i ekonomsko razmeštanje), ovim LAF i dobrim međunarodnim praksama.** Projekat će omogućiti razmatranje mikro preraspodele kako bi se izbegla akvizicija zemljišta gde god je to moguće.
2. **Sva pogođena lica biće informisana i konsultovana** tokom pripreme i implementacije projekta. Svi vlasnici, lica u posedu i korisnici biće posećeni i biće im objašnjen proces akvizicije zemljišta i konkretan uticaj na njihovo zemljišno imanje, kako bi im se pružila prilika za mikro preraspodelu koja bi se izvršila da bi se umanjio potencijalni negativni uticaj ili neprijatnosti.
3. **Dogovorena poravnanja će se obavljati** gde god je moguće da bi se pomoglo da se izbegne eksproprijacija i da se eliminiše potreba za upotrebom vladinog autoriteta radi prinudnog raseljavanja ljudi.
4. **Detaljni planovi akvizicije zemljišta (LAP) u skladu sa PR 5 biće izrađeni** za svaku deonicu projekta koja zahteva eksproprijaciju zemljišta, fizičko raseljavanje stanovništva, ili gubitak prihoda zbog promena u načinu korišćenja zemljišta ili pristupa resursima. Svaki LAP biće predmet javnih konsultacija. Bilo kakve informacije/podaci o dotičnim imanjima i licima o kojima se govori u LAP biće tretirane kao poverljive informacije i neće ih javno objavljivati niti Ministarstvo, niti opštine, ni EBRD.⁶ LAP će se temeljiti na pouzdanim ažuriranim informacijama i sadržaće osnovne informacije o projektu, uticaju projekta, pogođenim ljudima i imovini, pravima za sve kategorije ljudi, kao i o bilo kakvim zakonskim pitanjima u vezi sa preseljavanjem ili bilo kakvim prazninama između kosovskog zakonodavstva i PR 5. Svaki LAP će takođe sadržati i detaljni budžet sa vremenskim rasporedom i rokovima. **Društveno ekonomsko istraživanje i popis na nivou osnovne linije** za svaki LAP će identifikovati i formalne i neformalne korisnike zemljišta/imovine, uključujući i ranjive osobe/domaćinstva, kao što su samohrane majke, udovci i udovice, osobe sa invaliditetom ili oni koji žive u krajnjem siromaštvu.
5. **Krajnji datum** za utvrđivanje kvalifikovanosti (i formalnih i neformalnih vlasnika/korisnika zemlje) **biće datum kada je odluka o prihvatanju prijave za dalje procesiranje eksproprijacije (koja se objavljuje pre Preliminarne odluke) objavljena u Službenom listu.** Lica koja se nasele u oblasti obuhvaćenoj projektom posle navedenog datuma neće imati pravo ni na kakvu naknadu. Krajnji datum će biti objavljen i javno distribuiran u medijima i na javnim skupovima sa zainteresovanim zajednicama.
U skladu sa *Zakonom o eksproprijaciji nepokretne imovine*, iz iznosa sume za naknadu biće isključeno sledeće:
 - cena ili vrednost bilo kakvih popravki na imanju, objekti koji su sagrađeni ili povećani na imanju, ili stabla i usevi koji su na imanju posađeni nakon datuma kada je odluka o prihvatanju prijave za nastavak procesa eksproprijacije (koja se objavljuje pre Preliminarne odluke) objavljena u Službenom listu;

⁶ LAP koji sadrže poverljive informacije/podatke biće označeni sa „samo za internu upotrebu“, a druga verzija LAP nazvana „javna verzija“ biće napisana bez ovih informacija/podataka.

Kosovski regionalni i lokalni putevi – Ekološka i socijalna procena
Okvir za akviziciju zemljišta

- bilo kakve promene u tržišnoj vrednosti imovine koje su nastale bilo nakon datuma usvajanja odluke kojom se odobravaju pripreme aktivnosti za predmetnu imovinu, ili datuma početnog podnošenja prijave za eksproprijaciju, koje god nastupi ranije;
- i bilo koje druge promene u tržišnoj vrednosti imovine nastale pre pokretanja postupka eksproprijacije, ako se za ove promene može pokazati da se mogu pripisati manipulaciji ili spekulaciji cena ili tržišta od strane lica (ili njihovih rođaka ili poslovnih saradnika) koji su posedovali informaciju o predstojećoj ili potencijalnoj eksproprijaciji.

6. **Svi vlasnici, lica u posedu i korisnici** dotičnog zemljišta u momentu krajnjeg datuma, sa ili bez potpuno priznatih vlasničkih prava, **imaju pravo na naknadu i/ili pomoć**, kako je naznačeno u Matrici kvalifikovanosti (tabela 4 ovog dokumenta).
7. **Za privremeno zauzimanje zemljišta za potrebe građevinskih radova biće isplaćena naknada** u skladu sa *Zakonom o eksproprijaciji nepokretne imovine*, kako je navedeno u Matrici kvalifikovanosti (tabela 4 ovog dokumenta)
8. **Životni standard i/ili prihodi domaćinstava pogođenih ljudi biće ponovno uspostavljeni i po mogućnosti poboljšani**, u što je moguće kraćem periodu.
9. **Službena procena vrednosti imovine/poboljšanja na zemljištu biće izvršena od strane sertifikovanih procenitelja iz Kancelarije za procenu vrednosti nepokretne imovine** (Odeljenje za porez na imovinu u Ministarstvu za finansije) ili od strane izabranih sertifikovanih procenitelja na osnovu javnog tenderskog postupka.
10. Naknada će biti isplaćena pre akvizicije zemljišta. Pitanja koja se odnose na **isplatu naknade u gotovom novcu biće razmatrana i dogovorena sa vlasnicima i svim pogođenim članovima domaćinstava**. Novčana naknada biće isplaćena u celosti na bankovni račun koji dostave vlasnici, uz saglasnost svih pogođenih članova domaćinstva. U slučajevima gde postoji više od jednog vlasnika imovine (tj. zajedničko vlasništvo ili bračni parovi), iznos naknade biće podeljen i plaćen na račune u banci koje oni budu naveli.
11. **Ljudi i zajednice koji su pogođeni ovim projektom dobiće informacije i konsultacije** kako bi se olakšalo da oni uz sve potrebne informacije učestvuju u procesu donošenja odluka u vezi sa akvizicijom zemljišta. **Pristup informacijama i pomoć za ranjiva lica/domaćinstva olakšaće opština** shodno njihovim specifičnim potrebama, na osnovu uvida od-slučaja-do-slučaja preko poseta koje će biti izvedene uz podršku Kancelarije za procenu vrednosti nepokretne imovine (u okviru Ministarstva za finansije) i relevantnih opštinskih socijalnih odeljenja.⁷
12. Biće uspostavljen delotvoran mehanizam za rešavanje žalbi kako bi se blagovremeno primali i rešavali specifični prigovori u vezi sa naknadom ili preseljenjem koje podnose raseljena lica.
13. Ministarstvo će **nadgledati sprovođenje procesa akvizicije zemljišta**, i preko internih, službenih institucionalnih aranžmana, kao i preko nezavisnih, spoljnih posmatrača. Ministarstvo će takođe podsticati i ohrabrivati i druge institucije, međunarodne organizacije i lokalne NVO da se uključe u praćenje i nadgledanje procesa.

⁷ Indikativni spisak aktivnosti obuhvata: individualne sastanke za objašnjavanje kriterijuma kvalifikovanosti i prava, proces plaćanja (tj. obezbeđivanje da dokumenti o naknadi i proces plaćanja budu ispravno shvaćeni), pomoć u periodu nakon plaćanja kako bi se obezbedio novac iz naknade i smanjio rizik od zloupotrebe ili pljačke.

5 Prava na naknadu

Prava na naknadu za različite kategorije kvalifikovanih lica i imovine sumirani su dole u tabeli 4.

Tabela 4. Specifična prava na nadoknadu

Vrsta imovinskog prava pogođenog projektom ili nastali gubitak	Važeći zakonski / politički okvir	Pravo	Proces i specifični uslovi
Trajni gubitak građevinske parcele	Zakon o eksproprijaciji nepokretne imovine Politika EBRD	Naknada u novcu u vrednosti zamene za zemljišnu parcelu	Davanje naknade po ceni zamene treba da se obavi u skladu sa politikom EBRD
Privremeno zauzimanje zemljišta i odšteta	Zakon o eksproprijaciji nepokretne imovine	Predmetno zemljište i infrastruktura biće vraćeni u stanje kakvo je bilo pre projekta + Novčana naknada za privremeno zauzimanje zemljišta u iznosu prosečne visine zakupa za nepokretnu imovinu identičnih ili sličnih karakteristika u tom kraju + Naknada za bilo koja oštećenja na imovini	Privremeno zauzimanje zemljišta i bilo kakva šteta na imovini nadoknađeni u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji nepokretne imovine

6 Objavljivanje informacija i javne konsultacije

Uslovi za objavljivanje informacija koje su relevantne za projekat, kao i za javne konsultacije, utvrđeni su u Planu angažovanja aktera (SEP) koji je pripremio Ministarstvo u svrhu jačeg angažovanja aktera tokom životnog ciklusa projekta, i realizovanja angažmana aktera u skladu sa lokalnim zakonodavstvom i kriterijumima EBRD-a.

Jedinica ministarstva za implementaciju projekta (PIU) biće odgovorna za komunikaciju sa opštinama, pogođenim zajednicama i PAP. PIU će, zajedno sa uključenim opštinama, obavljati javne konsultacije i distribuirati informacije koje će prikazivati glavna pitanja koja su bitna za projekat. Svi zainteresovani akteri biće blagovremeno informisani o opsegu projekta i kontaktima za eventualne dalje potrebne informacije, preko Internet stranica Ministarstva i dotičnih opština, kao i preko objava u lokalnim dnevnim medijima (novine, TV ili radio). Posebna pažnja biće posvećena prikladnoj upotrebi službenih jezika na Kosovu.

Domaćinstva i biznisi koji su direktno pogođeni akvizicijom zemljišta i privremenim zauzimanjem parcela biće pojedinačno posećivani i informisani o uticaju projekta na njihovu imovinu, naročito o preciznoj ruti puta koji prolazi kroz svaku parcelu. Dostupnost informacija za ranjive grupe biće potpomognuta od strane PIU, kako bude prikladno za svaku osobu/domaćinstvo prema njihovim specifičnim potrebama i/ili situaciji, u saradnji sa opštinski odeljenjima za socijalna pitanja.

Ministarstvo će, zajedno sa relevantnim opštinama, napraviti raspored i održavati redovne sastanke sa predstavnicima različitih grupa zainteresovanih aktera, kako sledi:

- **Javni konsultativni sastanci** predviđeni su da se održe najmanje jednom pre započinjanja građevinskih radova, i najmanje jednom tokom obavljanja građevinskih radova. Ovakvi sastanci imaju za cilj da obezbede redovno okupljanje svih zainteresovanih aktera i otvoreni su za sva zainteresovana lica. Na ovim sastancima, Ministarstvo će prezentovati kartografski prikaz površine koju projekat obuhvata, produženi uticaj i planirane mere za ublažavanje. Učesnici će biti u stanju da izlože svoja mišljenja i opaske u pogledu projekta, kao i da sugerišu moguća rešenja za pokrenuta pitanja, što će biti dokumentovano i prikladno obrađeno u izveštajima posmatrača u vezi sa primljenim pritužbama, kao i koje buduće akcije treba da pripremi Ministarstvo. Ukoliko je neophodno, održaće se zasebni sastanci kako bi se obezbedilo da angažman zainteresovanih aktera ispunjava uslove u pogledu rodne ravnopravnosti.
- **Konsultativni sastanci lokalne zajednice** imaju za cilj da angažuju pojedince, domaćinstva i biznise na koje utiču građevinske aktivnosti, kako bi se oni uključili u proces konsultacija, i ovo će biti organizovano po potrebi u lokalnim zajednicama.
- **Individualni konsultativni sastanci** imaju za cilj da angažuju grupe individualnih zainteresovanih aktera u pogledu specifičnih pitanja, i biće organizovani po potrebi. Ovu vrstu sastanaka može da inicira Ministarstvo ili bilo koja grupa identifikovanih zainteresovanih aktera.
- **Javne rasprave** održavaće se kako je zahtevano lokalnim zakonima da bi se građani konsultovali u pogledu sadržaja EIA i akvizicije zemljišta i drugih dokumenata, kako je opisano u prethodnim odeljcima ovog dokumenta.
- Prvi javni konsultativni sastanak biće organizovan tokom tenderske faze i nakon ugovaranja Tehničkog konsultanta za saradnju radi podrške PIU. Vremenski raspored i mesto koje je određeno za javne konsultativne sastanke će precizno definisati Ministarstvo kada bude utvrđen datum početka projekta. **Prvi javni sastanak biće organizovan unutar prvog meseca nakon datuma zvaničnog početka projekta.** Svi zainteresovani akteri biće obavešteni o tačnom datumu, vremenu i mestu gde će se održati

Kosovski regionalni i lokalni putevi – Ekološka i socijalna procena
Okvir za akviziciju zemljišta

konsultativni sastanak, najmanje 7 dana unapred, putem objavljivanja na Internet stranicama Ministarstva i dotičnih opština, kao i u dnevnim novinama/na radiju/TV stanicama.

Sve informacije o projektu biće na raspolaganju građanima, a utvrđene u SEP biće objavljene javnosti pre prvog javnog sastanka.

Ministarstvo će objaviti sledeće dokumente i informacije u pogledu ovog projekta:

Ovaj Okvir za akviziciju zemljišta (LAF);

- Opis projekta i najnovije informacije u vezi sa napredovanjem implementacije projekta;
- Informacije o zdravstvenim i bezbednosnim rizicima i uticajima na zajednicu (uključujući i bilo kakva ograničenja i građevinske radove koji se očekuju u vezi sa prilaznim putevima) i predložene mere za ublažavanje situacije;
- Plan za angažovanje zainteresovanih aktera (SEP);
- Ne-tehnički rezime projekta (NTS);
- Zbirni rezime zaključaka sa održanih konsultativnih sastanaka i javnih diskusija;
- Obrazac za podnošenje žalbe i obrazac za zahtev.

Dokumenti će biti na raspolaganju na albanskom i srpskom jeziku (kao i na engleskom gde je to moguće) neposredno nakon započinjanja projekta, na Internet stranicama Ministarstva i odgovarajućih opština, kao i u odštampanim primercima u zgradi Ministarstva na adresi:

MINISTARSTVO ZA INFRASTRUKTURU

Adresa: Bivša zgrada Grmija (Germia),

10000, Priština,

Republika Kosovo

Ovi dokumenti i informacije ostaće u javnom domenu tokom čitavog perioda trajanja projekta

7 Implementacija LAF

7.1 Odgovornosti za implementaciju

Sve stranke koje su uključene u projekat, uključujući ovde Ministarstvo za infrastrukturu, Ministarstvo za finansije (tačnije njegovu Kancelariju za procenu vrednosti imovine⁸), odgovarajuće opštine i ugovarače koji će biti angažovani od Ministarstva za infrastrukturu kako bi radili na projektnim lokacijama, imaju obavezu da sprovedu sve uslove i zahteve ovog LAF.

Odgovornosti i zaduženja biće raspodeljeni između Ministarstva za infrastrukturu, Ministarstva za finansije, opština, ugovarača i ostalih agencija, shodno tabeli 5 dole:

Tabela 5. Organizacione odgovornosti i aranžmani

Zadatak	Odgovorni subjekat
Objavlivanje informacija za sve ljude i zajednice obuhvaćene projektom	Ministarstvo za infrastrukturu / opštine
Procena vrednosti imovine	Ministarstvo za finansije (Kancelarija za procenu vrednosti imovine)
Direktna komunikacija i poseta vlasnicima / korisnicima	Ministarstvo kao korisnik eksproprijacije i odnosne opštine kao autoriteti za eksproprijaciju
Aktivnosti pregovaranja i eksproprijacije, pre započinjanja građevinskih radova	Ministarstvo za infrastrukturu / opštine
Pružanje pomoći ranjivim osobama / domaćinstvima	Ministarstvo za infrastrukturu u saradnji sa opštinskim odeljenjima zaduženim za socijalno staranje, raseljenja lica i izbeglice, i druga ministarstva
Plaćanje / davanje paketa naknada	Ministarstvo za infrastrukturu
Praćenje i izveštavanje u vezi sa eksproprijacijom	Ministarstvo za infrastrukturu
Praćenje i izveštavanje u vezi sa privremenim zauzimanjem zemljišta, što se obavlja nakon započinjanja građevinskih radova	Ugovarač
Upravljanje prigovorima i žalbama	Ministarstvo za infrastrukturu / ugovarač

7.2 Troškovi

Troškovi akvizicije zemljišta će padati na teret Ministarstva za infrastrukturu kao korisnika eksproprijacije. Budžet za akviziciju zemljišta biće pripremljen nakon izrade studije o eksproprijaciji u skladu sa *Zakonom o eksproprijaciji nepokretne imovine* i nakon što budu definisani približni iznosi troškova.

7.3 Praćenje i nadgledanje i podnošenje izveštaja

Jedinica Ministarstva za implementaciju projekta biće zadužena za nadgledanje, održavanje i redovno ažuriranje baze podataka o akviziciji zemljišta i o vlasnicima / korisnicima predmetne imovine.

Ministarstvo će pripremiti i podneti EBRD-u Godišnji ekološki i socijalni izveštaj, uključujući ovde i napredak koji je ostvaren u implementaciji ovog LAF. Rezimei ovih izveštaja biće objavljivani na Internet stranici Ministarstva. Pored ovoga, Ministarstvo će pomoći izradu Revizije o završetku na kraju procesa akvizicije zemljišta, što će obaviti nezavisni ekspert.

Indikatori (pokazatelji) koje je potrebno koristiti za praćenje i nadgledanje, obuhvatiće naročito sledeće:

⁸ Kancelarija za procenu vrednosti nepokretne imovine (u okviru Odeljenja za porez na imovinu) u Ministarstvu za finansije je jedini javni organ koji je nadležan za procenu vrednosti bilo koje nepokretne imovine koja je predmet eksproprijacije.

Kosovski regionalni i lokalni putevi – Ekološka i socijalna procena
Okvir za akviziciju zemljišta

- Sveukupni trošak za eksproprijaciju i nadoknade
- Broj ljudi pogođenih projektom, po kategorijama
- Broj održanih sastanaka i konsultacija sa pogođenim ljudima
- Broj i procenat individualnih sporazuma o nadoknadi potpisanih pre započinjanja građevinskih radova
- Broj osoba koje zahtevaju specijalnu pomoć i vrste pomoći koja se blagovremeno pruža ranjivim pojedincima / domaćinstvima
- Broj ljudi koji su primili novčanu nadoknadu u datom periodu, uz podelu po vrsti nadoknade i klasama iznosa
- Broj i količina isplata koje nadoknađuju gubitak prihoda (ukoliko postoje)
- Broj i vrste pritužbi, uključujući ovde i bilo koje sudske predmete koji se odnose na akviziciju zemljišta (podnete i rešene, i koliko je vremena bilo potrebno za njihovo rešavanje)

8 Mehanizam za pritužbe i žalbe

Ministarstvo će sačiniti registar pritužbi. Bilo kakav komentar ili pritužba može se staviti na znanje Ministarstvu ili ugovaraču usmeno ili u pisanoj formi (putem pošte ili i-mejla) ili podnošenjem obrasca za žalbu (videti Dodatak 3), bez ikakvih troškova za podnosioca žalbe. Sve pritužbe i žalbe biće upisane u registar i dobiće svoj redni broj, i biće uzete u razmatranje u roku od 7 kalendarskih dana. Svaka pritužba ili žalba biće upisana u registar sa sledećim informacijama:

- Opis pritužbe,
- Datum kada je informacija o prijemu pritužbe poslata podnosiocu,
- Opis preduzetih aktivnosti (istraga, popravne mere), i
- Datum razrešenja i završetka / slanja povratne informacije podnosiocu.

Ministarstvo će uložiti sve razumne napore da obradi žalbu nakon saznanja o njoj. Ukoliko Ministarstvo nije u stanju da se bavi nastalim pitanjem putem neposredne popravne mere, biće identifikovana dugoročna popravna aktivnost. Podnosilac pritužbe će biti informisan o predloženoj popravnoj aktivnosti i aktivnostima koje potom treba da uslede, u roku od 30 kalendarskih dana nakon saznanja o pritužbi.

Ako Ministarstvo nije u stanju da se bavi konkretnim pitanjem koje je pokrenuto preko mehanizma za pritužbe ili ako nije zahtevana akcija, ono će dostaviti detaljno objašnjenje / obrazloženje o tome zašto dotično pitanje nije obrađivano. Ovaj odgovor će takođe sadržati i objašnjenje o tome kako lice / organizacija koje je podnosilac žalbe može da nastavi žalbeni postupak u slučaju da ishod nije zadovoljavajući po njega / njih.

U svakom trenutku podnosiocu pritužbi mogu tražiti i druge pravne lekove u skladu sa zakonskim okvirom na Kosovu.

Poseban žalbeni mehanizam je na raspolaganju radnicima.

Podaci za kontakt za pitanja i pritužbe:

Za: Šef PIU – G. Ram Čupeva (Rame Qupeva),
Ministarstvo za infrastrukturu
Adresa: Bivša zgrada Germia ,
10000, Priština,
Republika Kosovo
E-mail: mi.info@rks-gov.net
Tel/fax: +381 (0)38 211 494
Tel.: +381 (0)38 200 28 lokal 505

Podaci za kontakt za pitanja:

Služba za javno informisanje u Ministarstvu za infrastrukturu
Tel/fax.: +381 (0)38 200 28 lokal 507
Tel/fax.: +381 (0)38 200 28 lokal 041
Tel/fax.: +381 (0)38 200 28 lokal 048

Dodatak 1: Uzorak za LAP u osnovnim crtama

▪ UVOD I OPIS PROJEKTA

Pružajući opis i sadržaj **projekta**, opisuje komponente projekta koje su potrebne za akviziciju zemljišta i raseljavanje; definiše **ciljeve i opseg LAP**; daje informacije o **trenutnom statusu projekta** i **planirani proces akvizicije zemljišta**.

▪ ZAKONSKI I INSTITUCIONALNI OKVIR / ANALIZA NEDOSTATAKA

Opis svih **relevantnih lokalnih zakona i uredba** koji se primenjuju u vezi sa raseljavanjem; opis **uslova EBRD-a**; identifikovanje **jazova i nedostataka** između lokalnog zakonodavstva i politika EBRD-a, i opis **mehanizama za rešavanje ovakvih jazova** koji su specifični za dati projekat.

▪ UTICAJ PROJEKTA

Identifikovanje svih **kategorija uticaja i pogođenih ljudi**; iznošenje **rezultata popisa i društveno ekonomskih istraživanja**.

▪ NADOKNADA I ODGOVARAJUĆA PRAVA

Definisanje **prava svih kategorija pogođenih ljudi** (uključujući i zajednice domaćina), uz posebnu pažnju koja se posvećuje potrebama ranjivih; davanje **matrice prava** kojom se predlaže nadoknada i pomoć za različite kategorije uticaja, ubrajajući ovde i pomoć i podršku za one koji nisu nosioci vlasništva i specijalna pomoć za ranjive ljude i žene, kako bude prikladno; uključivanje mera kojima se pruža pravna pomoć raseljenim ljudima kako bi oni bili u stanju da ispune administrativne uslove pre akvizicije zemljišta i, ako je potrebno, da traže zaštitu od sudova; opis **organizacionih procedura za ostvarenje odgovarajućih**.

▪ OBJAVLJIVANJE INFORMACIJA I JAVNE KONSULTACIJE

Opis **mehanizama za konsultacije** sa ljudima na koje utiče ovaj projekat, i učestvovanje raseljenih muškaraca i žena u planiranju, implementaciji i nadgledanju; opis i objavljivanja informacija i konsultacija održanih od sada i planirano objavljivanje informacija i konsultacija.

▪ IMPLEMENTACIJA LAP – RASPORED, TROŠKOVI I ODGOVORNOSTI

Definisanje **odgovornosti za implementaciju**, a uključujući identifikovanje agencija zaduženih za svaku od aktivnosti uz kratak opis svake aktivnosti i planiranog rasporeda; definisanje **troškova i budžeta** (izvori fondova za preseljenje, troškove premeštaja i procenjeni budžet, po stavkama i iznosima); uspostavljanje kriterijuma i zahteva za **nadgledanje i izveštavanje** u pogledu akvizicije zemljišta i preseljavanja uz preduzimanje korektivnih aktivnosti kada je neophodno (procedure nadgledanja i evaluacije, ključni indikatori nadgledanja, učestalost podnošenja izveštaja).

▪ UPRAVLJANJE PRITUŽBAMA I ŽALBAMA

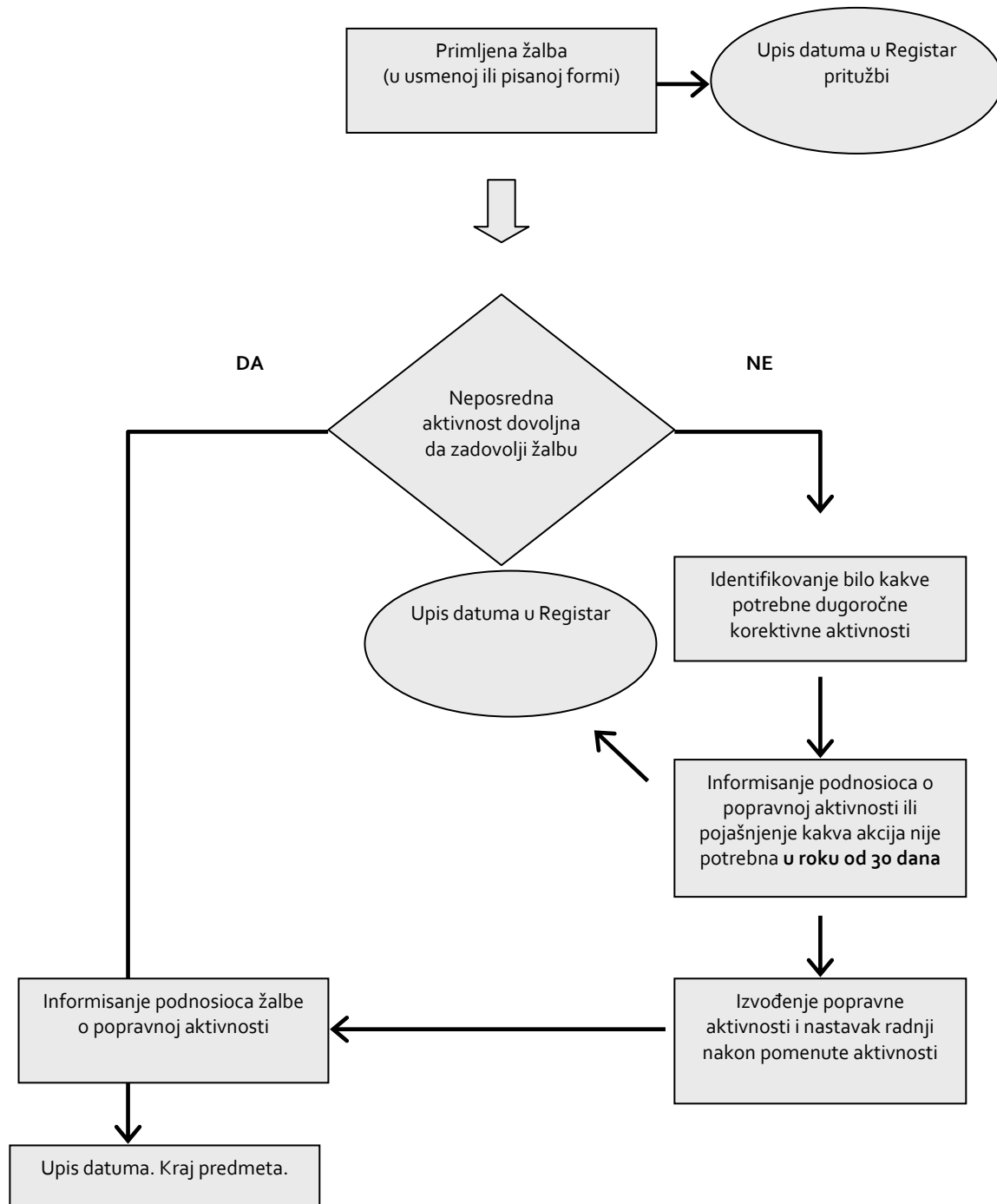
Opis, korak-po-korak **procesa za registrovanje i rešavanje pritužbi i žalbi** i pružanje specifičnih detalja u pogledu besplatnog procesa za registrovanje žalbi, vremena za reagovanje i odgovor, kao i načini komunikacije; opis mehanizma za žalbe.

▪ DODACI (ANEKSI)

Aneksi mogu da sadrže sledeće:

- Spisak pogođenih zemljišnih parcela, mapa, itd.
- Kopije instrumenata za popis i istraživanja i ostalih alatki za istraživački rad
- Informacije o svim javnim konsultacijama, uključujući ovde i objave i raspored javnih sastanaka, zapisnike sa sastanaka i spiskove učesnika.

Dodatak 2: Grafički prikaz obrade žalbe

Dodatak 3: Obrazac za podnošenje žalbe građana

Referentni broj:	
Puno ime (opcionarno)	
Podaci za kontakt	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Putem pošte: Molimo navedite poštansku adresu: _____ _____ _____ ▪ Putem telefona: _____ ▪ Putem i-mejla: _____
Molimo naznačite na koji način želite da budete kontaktirani (pošta, telefon, i-mejl).	
Poželjni jezik komunikacije	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Albanski ▪ Srpski ▪ Engleski (ako je moguće)
Opis slučaja u vezi sa kojim je žalba	
Opis slučaja u vezi sa kojim je žalba	Šta se desilo? Gde se to desilo? Kome se to dogodilo? Koji je rezultat problema?
Datum incidenta / žalbe	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jednokratni incident / žalba (datum _____) ▪ Desilo se više nego jednom (koliko puta? _____) ▪ Trenutno traje (problem se trenutno doživljava u sadašnjosti)
Šta biste vi želeli da se dogodi?	
Šta biste vi želeli da se dogodi?	

Potpis: _____

Datum: _____

**Molimo vratite ovaj obrazac sledećem primaocu:
JEDINICA ZA IMPLEMENTACIJU PROJEKTA – MINISTARSTVO ZA INFRASTRUKTURU**

G. Ram Čupeva (Rame Qupeva)
Adresa: Bivša zgrada Germia, 10000, Priština, Republika Kosovo
E-mail: mi.info@rks-gov.net
Tel./ Fax: +381 (0) 38 211 494, Tel.: +381 (0) 38 200 28 lokal 505